

Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet

Vastaanottoraha

Vastaanottoraha on yksi vastaanottolain mukaisista vastaanottopalveluista, joilla turvataan kansainvälistä suojelua hakevan, tilapäistä suojelua saavan sekä vailla kotikuntaa olevan ihmiskaupan uhrin oikeus perustuslain 19 §:ssä tarkoitettuun välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. EU-tasolla vastaanottopalveluiden vähimmäisvaatimukset asettaa vastaanottodirektiivi (2013/33/EU). Vastaanottorahan määrä ei voi erota merkittävästi toimeentulotuen määrästä ja sen suuruus tulee olla riittävän korkea turvatakseen perustuslain mukaisesti ihmisarvoisen elämän edellytysten vähimmäistason.

Vastaanottolaissa säädetään vastaanottorahan ja käyttörahan suuruudesta euromääräisesti. Vastaanottorahaa hakevan ja hänen perheensä tulot ja varat otetaan huomioon vastaanottorahaa myönnettäessä toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) säädetyllä tavalla.

Vastaanottolain mukaan vastaanotto- ja käyttörahan määrää tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Vastaanottoraha on siis kansaneläkeindeksiin sidottu etuus, joka tarkistetaan kunkin vuoden alusta sovitavan kansaneläkeindeksin pisteluvun mukaisesti.

Vastaanottorahan määrä on yksinasuvalle ja yksinhuoltajalle 348,50 euroa / kk vuonna 2023. Mikäli vastaanottokeskuksessa tarjotaan ateriat, on etuuden määrä 102,15 euro / kk / hlö (Taulukko 2). Vastaanottorahan suuruus asetettiin vuonna 2011 voimaan tullessa vastaanottolaissa 70 prosenttiin toimeentulotuen perusosasta. Tällä hetkellä vastaanottorahan määrä on noin 60 prosenttia toimeentulotuen perusosasta.

Taulukko 2. Vastaanotto- ja käyttöraha 2023

Vastaanottoraha

	Ei tarjottuja aterioita / kk	Ateriat vastaanottokeskuksessa / kk
Yksinasuva ja yksinhuoltaja	348,50 euroa	102,15 euroa
Muut yli 18-vuotiaat	294,42 euroa	84,12 euroa
Perheensä kanssa asuva lapsi	222,32 euroa	66,10 euroa

Ilman huoltajaa olevan alaikäisen käyttöraha

Täysi ylläpito alaikäisyksikössä / kk

Alle 16-vuotias	30,04 euroa
-----------------	-------------

16–17-vuotias	54,08 euroa
---------------	-------------

Pyydetty selvitys vastaanotto- ja käyttörahan alentamisen vaikutuksista (täydennetty 7.5.2023)

Vuoden 2023 talousarviossa vastaanottorahaa koskevan määrärahan arvioitu käyttö on 81,958 milj. euroa. Vastaanottorahan laskeminen 10 prosentilla tarkoittaisi 8,2 milj. euron vähennystä määrärahan arvioituun käyttöön ja vastaavasti 20 prosentin lasku 16,4 milj. euron vähennystä vuoden 2023 tasoon verrattuna. Vuoden 2023 taso on kuitenkin ukrainalaisten tilapäistä suojelua saavien vuoksi poikkeuksellisen suuri. Jos vertailukohtana käytetään **momentin tasoa vuodesta 2026 alkaen**, jolloin tilapäisen suojelun vaikutusta ei ole ja koko momentin määrärahan käyttöarvio on 19,3 milj. euroa, **vastaanottorahan alentaminen 10% vähentäisi määrärahan käyttöä noin 1,8 milj. euroa ja 20 % noin 3,6 milj. euroa** vuodessa. Täydentävä vastaanottoraha kattaa tarveharkintaiset erityiset menot, kuten pakolliset terveyteen tai lastensyntymään liittyvät hankinnat, joten nämä on jätetty vähennysten ulkopuolelle.

Vastaanottorahan kategorinen laskeminen nykytasosta voi kuitenkin osoittautua ongelmalliseksi. Perustuslain edellyttämän ihmisarvoisen elämän edellytysten vähimmäistason turvaamisen lisäksi EU:n vastaanottodirektiivi edellyttää, että jäsenvaltio tarjoaa aineelliset vastaanotto-olosuhteet rahallisena etuutena tai maksukuponkeina ja **niiden määrä on vahvistettava tasolle, jonka asianomainen jäsenvaltio on lainsäädännössä tai käytännössä vahvistanut kansalaistensa riittävän elintason varmistamiseksi**. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin tarjota hakijoille epäedullisempaa kohtelua kuin omille kansalaisille, etenkin jos aineellista tukea tarjotaan osittain luontoissuorituksena tai jos kyseinen omiin kansalaisiin sovellettu taso tarjoaisi hakijoille tässä direktiivissä säädettyä korkeamman elintason.

Vastaanottorahan suuruus asetettiin vuonna 2011 voimaan tulleessa vastaanottolaissa 70 prosenttiin toimeentulotuen perusosasta sillä perusteella, että turvapaikanhakijat saavat vastaanottokeskuksissa asuessaan joitakin luontoissuorituksia, esim. siivousvälineitä. Tällä hetkellä vastaanottorahan määrä on toimeentulotuen perusosaan tehtyjen korotusten vuoksi kuitenkin enää noin 60 prosenttia toimeentulotuen tasosta, eikä luontoissuoritusten voida katsoa kattavan eroa toimeentulotuen perusosan tasoon. Samanaikaisesti vastaanottotoiminta on pitkälti muuttunut laitospohjaisesta asumista asuntopohjaiseksi, mikä vuoksi laitoksen tarjoamat luontoissuoritukset eivät nekään enää ole samalla tavalla hakijoiden saatavilla kuin vastaanottolakia ja vastaanottorahan tasoa säädettyäessä.

Vastaanottokeskuksista on yhä enenevässä määrin viestitty, että vastaanottoraha riittää huonosti kattamaan hakijoiden välttämättömät tarpeet – etenkin tilapäistä suojelua saavat ovat olleet ruokajonojen asiakkaina ja yksityisten kansalaisten avun tarpeessa – ja asia on herättänyt mediahuomiota. Asiasta on lähestytty eri tahoilta myös SM:n virkakuntaa ja poliittista johtoa.

Arviointia vastaanottorahan tason irrottamisesta toimeentulotuesta ja mahdollisuudesta käyttää vertailukohtana opiskelijan tuen tasoa.

Opintorahaa korotetaan kansaneläkeindeksin perusteella 4,2 %. Korotus astuu voimaan uuden lukuvuoden alussa 1.8.2023 alkaen. Jos opiskelija asuu itsenäisesti ja on täyttänyt 18 vuotta, opintoraha suurenee 268,23 eurosta **279,38 euroon kuukaudessa**.

Opiskelijoiden tuki koostuu useasta eri osasta:

- Opintoraha 279,38 euroa (1.8.2023 alk.)
- Opintolaina 650 euroa/kk
- Asumiseen voi saada Kelasta yleistä asumistukea, joka voi kattaa 80 % asumismenoista tiettyyn ylärajaan saakka.
- Korkeakouluopiskelijoiden ruokailua tuetaan Kelan ateriatuella, joka on 2,55 euroa aterialta. Jos opiskelija ruokailee opiskelijaravintolassa esimerkiksi viisi kertaa viikossa, kertyy etuudesta hyötyä noin 51 euroa kuukaudessa.
- Jos muut sosiaalituet ja opiskelijan omat varat ja tulot eivät riitä välttämättömiin menoihin, hän voi saada Kelasta perustoimeentulotukea.

Muuta huomioitavaa:

Työtulojen vaikutus: opintojen ohella voi tehdä jonkin verran töitä ilman että opintoraha laskee. Jokaista opintotukikuukautta kohden saa tienata 1040 euroa ja tuetonta kuukautta kohden 3120 euroa ilman että opintotuki laskee. Sen sijaan vastaanottorahaa alennetaan jo melko pienten työtulojen myötä. Vähäisinä tuloina pidetään 50 euroa /kk, jonka jälkeen vastaanottorahaa aletaan alentaa, ja tulojen kasvaessa se jätetään melko pian kokonaan myöntämättä.

Alennukset: opiskelijat saavat monista asioista alennusta, kuten matkalipuista ja monista palveluista.